

Basisprincipes van klassieke counterinsurgency

Achterhaald in moderne operaties?

De theorieën van klassieke *counterinsurgency* uit de dekolonisatietijd van met name Thompson, Kitson en Galula hebben nog steeds veel invloed op het westerse denken over het onderwerp. Door diverse omgevingsverschillen wijken de moderne counterinsurgencies echter aanzienlijk af van hun klassieke voorgangers. De basisprincipes van klassieke counterinsurgency zijn door veranderde omgevingsfactoren minder relevant geworden voor de moderne militaire operaties; ze bieden slechts een mogelijke leidraad die aan de specifieke situatie in het operatiegebied moet worden aangepast. Bovendien geven de basisprincipes van klassieke counterinsurgency onvoldoende antwoord op de complexiteit van de moderne counterinsurgencies. Daarom moeten de basisprincipes van klassieke counterinsurgency worden aangepast aan de moderne tijd. Bestudering van de westerse koloniale geschiedenis kan daarbij behulpzaam zijn.

Drs. M. Huizing – kapitein der Artillerie*

*Only when adaptation and context are complete can force be applied with utility.*¹
Rupert Smith

Het Britse optreden in Maleisië in de jaren vijftig van de vorige eeuw geldt nog altijd als een succesvol voorbeeld van *counterinsurgency*.² Maar niet alle Britse methoden uit de *Malayan Emergency* (1948-1960) zijn tijdens

de huidige militaire operaties nog toepasbaar. De verplaatsing van honderdduizenden Chinese *squatters* van het platteland naar *new villages* en het gebruiken van voedsel als instrument om de bevolking te controleren zouden tegenwoordig niet meer door de politiek, de publieke opinie en de (eigen) bevolking worden geaccepteerd. Verder werd het succes van de Britse campagne mede bepaald door de aanwezigheid van getalenteerde en ervaren koloniale *administrators*,³ terwijl bijvoorbeeld de ISAF-troepen in Afghanistan worden geconfronteerd met grote gebreken en tekorten op het gebied van openbaar bestuur, politie en rechterlijke macht.⁴ Door deze voorbeelden ontstaat de vraag of het wel terecht is dat de Britse ervaringen en lessen uit Maleisië nog steeds zoveel invloed uitoefenen op het westerse denken over counterinsurgency. De Chinese revolutionair Mao-Tse-tung schreef immers al: *'strategic theory has meaning only in terms of the concrete political, social, and inter-*

* De auteur is werkzaam bij 45 Pantserinfanteriebataljon *Regiment Infanterie Oranje Gelderland*. Dit artikel is afgeleid van zijn afstudeeronderzoek aan de Universiteit van Amsterdam. De auteur dankt prof. dr. W. Klinkert en drs. M.W.M. Kitzen voor hun begeleiding bij het onderzoek.

1 R. Smith, *The Utility of Force. The Art of War in The Modern World* (New York, Alfred A. Knopf, 2007) x.

2 Symposium NIMH en KVBK, *Counter-Insurgency. Historical Roots and Relevance*. Den Haag, 15 november 2007; Smith, *The Utility of Force*, 207.

3 J. Mackinlay, 'Is UK Doctrine Relevant to Global Insurgency?', in: *Rusi* 152 (2007) (2) 35.

4 C.H.C. Janssen, 'Een druppel in de oceaan', in: *ARMEX* 91 (2007) (6) 14.

Omgeving: Koloniale periode (1870-1945)	Omgeving: Dekolonisatieperiode (1945-1960)	Omgeving: Moderne tijd (vanaf 2000)
Koloniale oorlogen	Dekolonisatieoorlogen/nationale bevrijdingsoorlogen	Crisisbeheersingsoperaties
<i>Small wars</i> <i>Imperial policing</i>	Klassieke counterinsurgency	Neoklassieke/moderne counterinsurgency
Westerse koloniën	Onder meer: – Maleisië (1948-1960) – Kenia (1952-1960) – Algerije (1954-1962)	Onder meer: – Afghanistan (2001-heden) – Irak (2003-2011)
Koloniale theoretici: – Callwell – Lyautey – Gwynn	Theorieën van de 'klassiekers': – Thompson – Kitson – Galula	Moderne westerse denken over counterinsurgency: – (VS) FM 3-24 – (VK) ADP – (NLD) LDP II C

invloed → invloed

10 basisprincipes van klassieke counterinsurgency

Tabel 1 Counterinsurgency in een chronologisch overzicht: van koloniale periode tot de moderne tijd

national circumstances at the moment in which theory is being elucidated'.⁵ Ook Rupert Smith constateert dat *'every confrontation or indeed conflict is different, not only in location and sides but in nature, especially in our era of humanitarian interventions or military operations amongst the people, such as those in Afghanistan in 2002 and Iraq in 2003'*.⁶

Het onderwerp van dit artikel is de relevantie van de basisprincipes van klassieke counterinsurgency voor de moderne counterinsurgencies. Als eerste behandel ik de term counterinsurgency in algemene zin, waarbij de benamingen klassieke (*classical*) en neoklassieke (*neo-classical*) counterinsurgency worden geïntroduceerd. Daarna maak ik een stap terug in de tijd naar de koloniale periode (1870-1945), omdat daar de grondslagen liggen van klassieke counterinsurgency. Vervolgens ga ik naar de dekolonisatieperiode (1945-1960), om nader in te gaan op de theorieën over klassieke counterinsurgency. Daarbij vermeld ik een tiental principes die naar mijn mening kunnen worden beschouwd als 'de' basisprincipes van klassieke counterinsurgency. Aansluitend kom ik aan in de moderne tijd vanaf 2000 en leg ik het accent op neoklassieke/moderne counter-

insurgency (zie tabel 1). Met behulp van negen omgevingsverschillen tussen de moderne tijd en de dekolonisatieperiode analyseer ik per omgevingsverschil wat daarvan de invloed is op de toepassing van de basisprincipes van klassieke counterinsurgency tijdens neoklassieke/moderne counterinsurgencies. In de conclusie betoog ik dat de basisprincipes van klassieke counterinsurgency uit de dekolonisatieperiode door veranderde omgevingsfactoren minder relevant zijn geworden voor de moderne counterinsurgencies. Daarom kunnen deze basisprincipes niet zonder aanpassing worden toegepast in de moderne counterinsurgencies. Wellicht kunnen de ideeën van theoretici uit de westerse koloniale geschiedenis daarbij behulpzaam zijn.

Counterinsurgency

Sinds het begin van deze eeuw zijn tal van westerse krijgsmachten actief betrokken (geweest) bij crisisbeheersingsoperaties, onder meer in Afghanistan en Irak. Volgens de huidige opvattingen kunnen die operaties

5 J. Shy en T.W. Collier, 'Revolutionary War' in: P. Paret (ed.), *Makers of Modern Strategy. From Machiavelli to the Nuclear Age* (Princeton, Princeton University Press, 1986) 844.

6 Smith, *The Utility of Force*, 20.

FOTO COLLECTIE AUTEUR

Moderne counterinsurgency: effecten bereiken met de Pantserhouwitzer, Uruzgan 2010

vanwege hun karakter gezien worden als counterinsurgency.⁷ De term counterinsurgency is aan het einde van de Tweede Wereldoorlog geïntroduceerd. In die periode werd het Westen geconfronteerd met talloze dekolonisatieoorlogen en andere nationalistische en politieke opstanden.⁸ Counterinsurgency is een verzamelnaam voor alle directe en indirecte methoden om een *insurgency*, een strijd om de controle over een betwiste politieke ruimte, te onderdrukken. Een *insurgency* speelt zich af tussen

de heersende autoriteit (vaak een regering) en één of meer op de bevolking gerichte, dan wel daaruit voortkomende uitdagers.⁹

Klassieke en neoklassieke counterinsurgency

Er is een onderscheid te maken tussen klassieke (classical) en neoklassieke (neo-classical) counterinsurgency. Volgens de Australische counterinsurgency specialist David Kilcullen is klassieke counterinsurgency ontstaan in de jaren vijftig van de vorige eeuw.¹⁰ Het beschrijft de theorie van counterrevolutionaire oorlogvoering, in reactie op de zogeheten nationale bevrijdingsoorlogen.¹¹ In deze periode kwam een uitgebreide theorievorming over counterinsurgency tot stand, onder meer door publicaties van Robert Thompson, Frank Kitson en David Galula. Hun werken worden dan ook gezien als 'klassiekers'.¹² De Amerikaanse onderzoeker en auteur Frank Hoffman constateert dat de auteurs van de huidige Amerikaanse counterinsurgency doctrine 'strove

7 T.W. Brocades Zaalberg, 'Hearts and minds of search and destroy?' in: *Militaire Spectator* 176 (2007) (7/8) 290-293; M.W.M. Kitzen, 'Westerse militaire cultuur en counterinsurgency, een tegenstrijdige realiteit' in: *Militaire Spectator* 177 (2008) (3) 124.

8 D. Kilcullen, 'Counter-insurgency Redux' in: *Survival* 48 (2006) (4) 111, 125.

9 *Informatiebulletin 07/02: Counter Insurgency (COIN) en de militaire bijdrage*, Opleidings- en Trainingscentrum Operatiën (2007) blz. 3.

10 Kilcullen, 'Counter-insurgency Redux', 111-112. Kilcullen was adviseur van onder meer de voormalige Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Condoleezza Rice en generaal David Petraeus.

11 D. Kilcullen, *The Accidental Guerrilla. Fighting Small Wars in the Midst of a Big One* (Londen, Hurst & Company, 2009) xv; Kilcullen, 'Counter-insurgency Redux', 111.

12 Kilcullen, 'Counter-insurgency Redux', 111.

to merge the so-called traditional approaches with the realities of a new world'.¹³ Hij noemt deze samensmelting van heden en verleden neoklassieke counterinsurgency. In dit artikel beschouw ik neoklassieke en moderne counterinsurgency als synoniem.

Koloniale oorlogvoering (1870-1945)

Klassieke counterinsurgency vindt zijn oorsprong in koloniale *small wars* en *imperial policing*.¹⁴ De methoden die de Britten tijdens de Malayan Emergency toepasten bouwden bijvoorbeeld voort op hun vooroorlogse ideeën over imperial policing.¹⁵ De klassieke theorieën van Thompson, Kitson en Galula staan dan ook niet op zichzelf, maar zijn gebaseerd op de ideeën van vroegere theoretici als C.E. Callwell, Louis Lyautey en Charles Gwynn, beschouwd vanuit het perspectief van de dekolonisatieoorlogen.¹⁶ In hun theorieën combineren de klassiekers theorieën over koloniale oorlogvoering met de ervaring die ze zelf opdeden tijdens de counterinsurgencies in de dekolonisatieperiode.

Basisprincipes van klassieke counterinsurgency

De basis voor het moderne westerse denken over counterinsurgency is in de jaren vijftig en zestig gelegd door publicaties van Thompson, Kitson en Galula.¹⁷ Vooral de campagnes in Maleisië en Algerije gelden tegenwoordig als ijkpunten van het militaire denken over counterinsurgency en hebben daarom nog steeds veel invloed op de moderne militaire doctrines. De theorieën van Thompson, Kitson en Galula staan aan de basis¹⁸ van de huidige Amerikaanse *U.S. Army/Marine Corps Counterinsurgency Manual (FM 3-24)*,¹⁹ de Britse *Army Doctrine Publication 'Countering Insurgency'*²⁰ en de Nederlandse *Leidraad Doctrine Publicatie II deel C 'gevechtsoperaties tegen een irregulier optredende tegenstander' (LDP II C)*.²¹

Thompson, Kitson en Galula

Thompsons boek *Defeating Communist Insurgency* (1966) is één van de invloedrijkste publicaties over counterinsurgency.²² Thompson ontwikkelde zich tijdens de Malayan Emergency van lokale bestuursambtenaar tot *civil staff officer* van *director of operations* luitenant-

generaal Henry Briggs. Daarnaast leidde hij van 1961 tot 1965 de *British Advisory Mission to South Vietnam* (BRIAM). De vijf principes voor een succesvolle counterinsurgency die Thompson heeft geformuleerd worden in de meeste moderne militaire doctrines en analyses van counterinsurgency genoemd, geanalyseerd en onderschreven.²³ De latere Britse generaal Kitson was in 1957 ook actief in Maleisië, maar van 1953 tot 1955 deed hij al belangrijke counterinsurgency ervaring op tijdens de Britse campagne in Kenia (1952-1960). Daar speelde hij een belangrijke rol in de Britse inlichtingenoperatie tegen de *Mau Mau rebellion*. Kitson heeft zijn ervaringen en theorieën in diverse boeken verwerkt, waarvan *Low Intensity Operations. Subversion, Insurgency, Peace-keeping* (1971) het invloedrijkst is.²⁴ De inspiratiebron van de Franse landmacht-officier Galula waren de ervaringen die hij in de periode van 1956 tot 1958 opdeed tijdens de Franse counterinsurgency in Algerije (1954-1962). Galula beschreef zijn visie in het boek *Counterinsurgency Warfare. Theory and Practice* (1964).²⁵ Hierin probeerde hij te voorzien in de

- 13 F.G. Hoffman, 'Neo-classical counterinsurgency?' in: *Parameters* 37 (2007) (2) 71-73. Hoffman is onderzoeker aan het Amerikaanse *Institute for National Strategic Studies* en introduceerde de term *hybrid wars* in: F.G. Hoffman, *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars* (Virginia, Potomac Institute, 2007).
- 14 Kilcullen, *The accidental guerrilla*, xv; I.F.W. Beckett, *Modern Insurgencies and Counter-Insurgencies. Guerrillas and their Opponents since 1750* (Londen/New York, Routledge, 2001) 51. Zie ook: I.F.W. Beckett, 'Forward to the Past. Reflections on British Responses to Insurgency' in: *Militaire Spectator* 177 (2008) (3) 144-154; I.F.W. Beckett (ed.), *The Roots of Counter-Insurgency. Armies and Guerrilla Warfare 1900-1945* (Londen/New York/Sydney, Blandford Press, 1988).
- 15 Brocades Zaalberg, 'Hearts and minds of search and destroy?', 289.
- 16 Kilcullen, 'Counter-insurgency Redux', 111.
- 17 D. Marston en C. Malkasian, *Counterinsurgency in Modern Warfare* (Oxford/New York, Osprey Publishing, 2008) 13-15.
- 18 Brocades Zaalberg, 'Hearts and minds of search and destroy?', 294.
- 19 *Counterinsurgency Field Manual*, U.S. Army and Marine Corps (Chicago/Londen, The University of Chicago Press, 2007).
- 20 *Army Doctrine Publication, Countering Insurgency. A Guide For Commanders* (U.K. Ministry of Defence, 2008).
- 21 Doctrinecommissie Koninklijke Landmacht, *LDP II – deel C, Gevechtsoperaties tegen een irregulier optredende tegenstander* (Koninklijke Landmacht, 2003).
- 22 R. Thompson, *Defeating Communist Insurgency. Experiences from Malaya and Vietnam* (Londen, Chatto & Windus, 1966).
- 23 Brocades Zaalberg, 'Hearts and minds of search and destroy?', 294; Kitzen, 'Westerse militaire cultuur en counter-insurgency', 130, 131.
- 24 F. Kitson, *Low Intensity Operations. Subversion, Insurgency, Peace-Keeping* (Londen, Faber and Faber, 1971).
- 25 D. Galula, *Counterinsurgency Warfare. Theory and Practice* (Newport/Londen, Praeger Security International, 2006).

haat tussen de vertaling van algemene basisprincipes van counterinsurgency naar concrete acties op de lagere niveaus van optreden.

Wanneer de theorieën van Thompson, Kitson en Galula met elkaar worden vergeleken, valt een groot aantal gezamenlijke kenmerken in hun visies op. Om te beginnen is het doel van counterinsurgency het herstellen van het overheidsgezag en het controleren van de bevolking. Omdat steun van de bevolking aan de regering hiervoor essentieel is, moet de *counterinsurgent* proberen die te verwerven. Een aantrekkelijk motief, gericht op de neutrale meerderheidsgroep van de bevolking, is daarvoor nodig. Een ander instrument om bevolkingssteun te verwerven is het uitvoeren van een combinatie van politieke, economische, psychologische, juridische en militaire maatregelen. Verder is het belangrijk dat het overheidsgezag vastberadenheid toont, laat zien dat het de sterkste partij is en de opstandelingen kan verslaan. Een goede informatieoperatie kan hieraan een grote bijdrage leveren. Om eenheid van inspanning te waarborgen is het belangrijk dat het overheidsgezag over een goed functionerend bestuursapparaat beschikt, zodat alle civiel-militaire maatregelen geïntegreerd en gecoördineerd kunnen worden uitgevoerd. Het doel van de opstandelingen is het omverwerpen van het overheidsgezag met steun van de bevolking. Om die te verkrijgen is een aansprekend motief nodig en een zwak overheidsbestuur is een voorwaarde voor een insurgency om succesvol te kunnen zijn.

Om steun van de bevolking te verwerven moet de *counterinsurgent* de opstandelingen van de bevolking scheiden. Hiervoor moeten de opstandelingen ten eerste uit een geselecteerd gebied worden verdreven, waarna de politieke organisatie van de opstandelingen die zich nog

Westerse koloniale oorlogvoering: Generaal J.B. van Heutsz met zijn staf.
Schilderij van Jan Hoynek van Papendrecht, Indiëzaal Kasteel van Breda

onder de bevolking bevindt moet worden uitgeschakeld. Inlichtingen spelen een grote rol bij het opsporen van de opstandelingen, maar zijn ook belangrijk om de houding van de bevolking tegenover de overheid te achterhalen. De rol van de strijdkrachten bestaat uit het creëren van veiligheid zodat de civiele instanties ongestoord hun werk kunnen doen, maar ook uit het scheiden van de bevolking van de opstandelingen. Voor het vestigen en uitbreiden van zijn controle dient de *counterinsurgent* te beginnen met het controleren van de belangrijkste bevolkingscentra en van daaruit zijn controle methodologisch uit te breiden. Dat is een langdurig proces, dat veel uithoudingsvermogen vergt.

Verschillen tussen de theorieën van Thompson, Kitson en Galula

Naast het grote aantal overeenkomsten zijn ook verschillen te constateren in de counterinsurgency-theorieën van Thompson, Kitson en Galula (zie tabel 2 op blz. 50). Zoals uit zijn vijf basisprincipes duidelijk blijkt, legt Thompson het zwaartepunt bij de civiele aspecten van counterinsurgency; op het militaire vlak beperkt hij zich tot het militair-operationele niveau van optreden. Zijn fasering van *clearing*, *holding*, *winning* en *won* biedt bijvoorbeeld weinig con-

crete handvaten voor tactische commandanten. Bij Kitsons *information process* en Galula's acht fasen strategie is dit wel het geval. Een ander punt waarop Thompsons visie afwijkt, is dat hij de politie de meest geschikte organisatie vindt om leiding te geven aan de inlichtingenoperatie. Kitson en Galula gaan er vanuit dat de strijdkrachten deze taak op zich nemen.

Kitson richt zich vooral op het aandeel van de krijgsmacht aan counterinsurgency. Hij verdeelt een opstand drie fasen: voorbereiding, geweldloze *subversion* en insurgency. Voor elke fase beschrijft hij de bijdrage die de krijgsmacht aan het bestrijden van de opstand kan leveren. Hij verdeelt deze bijdrage in het adviseren van het regeringsgezag en het leveren van een operationele bijdrage. Net als Thompson besteedt Kitson aandacht aan de civiel-militaire relaties en aan de inrichting van de bestuursstructuur, maar zijn beschrijving is concreter en gedetailleerder. Het is opmerkelijk dat Kitson de enige auteur is die ingaat op de steun van een *third nation* of bondgenootschap aan de counterinsurgent. Kitson beschouwt het *information process* als de basis waarop de counterinsurgent zijn eigen middelen inzet om de opstandelingen offensief aan te grijpen, waarbij het ontwikkelen van *contact information* een taak is van de operationele commandant. Omdat Kitson zich hier erg op concentreert, gaat hij voorbij aan aspecten van counterinsurgency die bij Thompson en Galula wel aan de orde komen. De invulling van Thompsons clearing, holding, winning en won fasering en Galula's acht fasen strategie zijn in Kitsons werk bijvoorbeeld niet te herkennen.

Galula benadert counterinsurgency vooral vanuit het perspectief van de tactische commandant. Dat blijkt uit zijn acht fasen strategie en de gestructureerde wijze waarop hij zijn boek heeft geschreven. Vooral zijn acht fasen strategie, waarvan onder meer concrete boodschappen voor psychologische oorlogvoering deel uitmaken, bieden veel praktische en concrete aanwijzingen voor tactische commandanten. Galula besteedt veel aandacht aan het winnen van steun van de bevolking en het opbouwen van het lokale bestuur. In tegenstelling

tot Thompson en Kitson schenkt Galula geen aandacht aan civiel-militaire relaties en de inrichting van de bestuursstructuur van de counterinsurgent.

Hoewel Thompson, Kitson en Galula verschillende accenten leggen, komen hun visies op hoofdlijnen overeen. Uit de gemeenschappelijke visie van de drie auteurs is een aantal basisprincipes te deduceren. De volgende tien principes kunnen naar mijn mening worden beschouwd als 'de' basisprincipes van klassieke counterinsurgency:²⁶

1. het doel is het winnen van steun van de lokale bevolking om het regeringsgezag te herstellen;
2. om steun van de bevolking te verwerven moet een combinatie van politieke, economische, psychologische, juridische en militaire maatregelen worden uitgevoerd;
3. om de bevolking voor de zijde van de regering te laten kiezen moet de counterinsurgent vastberadenheid tonen en laten zien dat hij de opstandelingen kan verslaan;
4. psychologische operaties spelen een belangrijke rol om bevolkingssteun te verwerven voor het motief van het regeringsgezag en het motief van de opstandelingen te neutraliseren;
5. een goed functionerend bestuursapparaat is belangrijk om eenheid van inspanning te bereiken tussen alle civiele en militaire componenten van de counterinsurgency;
6. het is noodzakelijk de opstandelingen van de bevolking te scheiden om steun van de bevolking te kunnen verwerven;
7. inlichtingen zijn essentieel om de opstandelingen te kunnen uitschakelen en de houding van de bevolking te achterhalen;
8. de rol van de strijdkrachten bestaat uit het creëren van veiligheid voor de civiele componenten van de counterinsurgency en uit het scheiden van de bevolking van de opstandelingen;
9. vestigen en uitbreiden van overheidscontrole

26 Analyse gemaakt in: M. Huizing, *Counter-insurgency: van historische principes naar moderne doctrines*. Eindschrijftie Nederlandse Defensie Academie (Breda, 2008) <http://defbib.kma.nl/art2/pdf/ada/Huizing.pdf>.

	Thompson	Kitson	Galula
Algemeen	Legt zwaartepunt bij civiele aspecten	Concentreert zich op aandeel krijgsmacht: militaire bijdrage of adviseren	Benadering vanuit perspectief tactische commandant
Doel	Politieke lange-termijn oplossing	Terugwinnen/behouden steun van bevolking	Opstandelingen blijvend isoleren van en door bevolking
Hoe	Politieke, economische en militaire maatregelen om autoriteit regeringsgezag en controle over bevolking te herstellen	Combinatie van politieke, economische, psychologische en militaire methoden om welvaart te verhogen en organisatie opstandelingen uit te schakelen	Militaire, politieke, sociale, economische en psychologische activiteiten om politieke steun bevolking te verwerven
Kenmerk	Legitiem optreden om geloofwaardigheid te behouden		Regering is verantwoordelijk voor legitiem optreden
Kenmerk	Integratie van civiele en militaire component voor eenheid van inspanning en balans tussen civiele en militaire maatregelen	Op alle bestuursniveaus gecoördineerd optreden voor eenheid van inspanning tussen civiele en militaire maatregelen	Eenheid van inspanning tussen militaire, politieke, politionele en justitiële operatielijnen
Kenmerk		Externe steun aan counterinsurgent bemoeilijkt eenheid van inspanning	
Kenmerk	Opstandelingen isoleren van bevolking	Opstandelingen uitschakelen o.b.v. <i>information process</i>	Eindsituatie is bereikt wanneer opstandelingen blijvend zijn geïsoleerd van en door bevolking
Kenmerk	Sterk en betrouwbaar bestuursapparaat		Bevolking politiek organiseren
Kenmerk	Aansprekend motief voor neutrale gedeelte bevolking		Tegenmotief voor steun bevolking
Kenmerk	Vastbeslotenheid tonen voor steun bevolking	Vastberadenheid tonen voor steun bevolking	
Kenmerk	Informatieoperaties voor beïnvloeding van bevolking en opstandelingen		Psychologische operaties voor beïnvloeding van alle actoren
Kenmerk	Goede inlichtingenorganisatie	Goede inlichtingenstructuur is essentieel voor identificeren en uitschakelen van opstandelingen	Inlichtingen verzamelen om opstandelingen uit te schakelen
Kenmerk	Grootste rol voor politie en inlichtingenorganisatie. Rol van strijdkrachten is het creëren van veiligheid en het uitschakelen van (politieke) organisatie van opstandelingen	Militaire aandeel varieert per fase (voorbereiding, geweldloze <i>subversion, insurgency</i>)	Militaire en civiele aandeel verschilt per fase (acht fasen strategie)
Kenmerk	Geduldige en methodologische aanpak: clearing, holding, winning, won. Bewoonde gebieden hebben hoogste prioriteit	Offensieve operaties o.b.v. <i>information process</i> , en defensieve operaties	Acht fasen strategie. Methodologische aanpak om opstandelingen uit geselecteerd gebied te verdrijven

Tabel 2 Overeenkomsten en verschillen tussen de theorieën van Thompson, Kitson en Galula*

* Thompson, *Defeating Communist Insurgency*; Kitson, *Low Intensity Operations*; Galula, *Counterinsurgency Warfare*.

begint met het controleren van belangrijke bevolkingscentra, waarna de controle gefaseerd wordt uitgebreid;

10. counterinsurgency is een langdurig proces, dat veel uithoudingsvermogen vergt.

Neoklassieke counterinsurgency

De basisprincipes van klassieke counterinsurgency spelen een grote rol in de benadering van de moderne counterinsurgency-operaties. De basisprincipes van klassieke counterinsurgency zijn bedacht en toegepast tijdens de naoorlogse dekolonisatieoorlogen (1945-1960). Deze omgeving verschilde echter aanzienlijk van de omgeving waarin de moderne counterinsurgencies plaatsvinden. Op basis van een analyse van de volgende negen omgevingsverschillen betoog ik dat deze variabelen een grote invloed hebben op de toepassing van de basisprincipes van klassieke counterinsurgency voor de huidige counterinsurgencies en daarom niet zonder aanpassing kunnen worden gebruikt: politieke en publieke druk, de rol van externe en interne actoren, de vraag welke partij initieert en welke partij reageert, de effecten van globalisering en internationalisatie, verschuiving van het strijdtoneel, veranderingen bij de opstandelingen, de rol van bevolkingssteun, het aandeel van koloniale kennis en ervaring, en de rol van de media.²⁷

Politieke en publieke druk

Tijdens de moderne militaire operaties is er grote politieke en publieke druk om zo snel mogelijk goede resultaten te bereiken ten koste van zo weinig mogelijk inspanning. De militaire betrokkenheid van westerse landen bij de huidige counterinsurgencies bestaat in de meeste gevallen slechts uit steun aan een coalitie. Daarbij willen politici zich niet te lang aan een campagne binden. De planningshorizon van een regering is vaak niet langer dan een kabinetsperiode of presidentstermijn, zodat het accent ligt op het behalen van kortetermijn-doelstellingen. Dat gaat ten koste van het langetermijn-doel van de counterinsurgency, terwijl volgens de basisprincipes van klassieke counterinsurgency juist veel uithoudingsvermogen en een 'lange adem' nodig zijn.

De gemiddelde duur van een succesvolle counterinsurgency is sinds 1945 negen jaar.²⁸

Daarnaast hebben de politieke en publieke discussies die voorafgaan aan (verlenging van) deelname aan een campagne, de korte politieke planningshorizon en de beperkte politieke bereidheid troepen te sturen negatieve gevolgen voor de steun van de bevolking in het operatiegebied. Volgens Thompson zal de lokale bevolking namelijk kiezen voor de partij die de meeste vastberadenheid toont en laat zien dat zij de tegenstander kan verslaan.²⁹ Verder worden slachtoffers en schade aan eigen zijde en onder de burgerbevolking niet zonder uitleg of goede reden door het publiek geaccepteerd.

Beschermingsmaatregelen voor de eigen troepen beperken de operationele activiteiten en het contact met de inwoners in het inzetgebied

Het draagvlak voor een missie daalt bijvoorbeeld sterk wanneer aan eigen zijde slachtoffers zijn gevallen, want het incasseren van militaire slachtoffers is voor westerse staten tegenwoordig problematischer dan tijdens de dekolonisatieoorlogen.³⁰ Als gevolg van een toenemend veiligheidsbesef en een beperkt politiek draagvlak worden risico's voor de eigen troepen zoveel mogelijk uitgesloten, wat resulteert in meer beveiligings- en beschermingsmaatregelen.³¹ Dat gaat ten koste van het contact met de lokale bevolking, want in plaats van te leven tussen de bevolking, zoals onder meer Galula aanbeveelt,³² verblijven de troepen

27 Zie ook: M. Huizing, *Van classical naar neo-classical counter-insurgency*. Masterscriptie Universiteit van Amsterdam (Amsterdam, 2011) http://defbib.kma.nl/art2/pdf/ada/Marten_Huizing.pdf; Brocades Zaalberg, 'Hearts and minds of search and destroy?', 300-301.

28 Beckett, 'Forward to the Past', 154.

29 Thompson, *Defeating Communist Insurgency*, 34. Zie ook: G.R. Dimitriu en B.A. de Graaf, 'De Nederlandse COIN-aanpak: drie jaar Uruzgan, 2006-2009', in: *Militaire Spectator* 178 (2009) (11) 621.

30 Brocades Zaalberg (2007), 'Hearts and minds of search and destroy?', 299. Zie ook: J.S. van der Meulen, 'Stemmen over Afghanistan en de risico's van het vak' in: *Militaire Spectator* 178 (2009) (3) 135-145; R. Voogd en A.J.V.M. Vos, 'Publieke steun voor de missie in Uruzgan' in: *Militaire Spectator* 179 (2010) (9) 440-453.

31 Kitzen, 'Westerse militaire cultuur en counter-insurgency', 128.

32 Galula, *Counterinsurgency Warfare*, 78; Kilcullen, *The Accidental Guerrilla*, 7.

veelal op zwaar beveiligde bases. Vanwege de dreiging van *Improvised Explosive Devices* worden bereden verplaatsingen vrijwel altijd uitgevoerd met gepantserde voertuigen die zijn voorzien van kostbare *jammers*. Hierdoor kosten operationele activiteiten meer tijd en inspanning, ontstaat een cognitieve afstand met de lokale bevolking en groeit de perceptie dat de counterinsurgent een bezettingsmacht is.³³ Dat heeft negatieve gevolgen voor de steun van de lokale bevolking en het verwerven van *human intelligence*.

FOTO COLLECTIE AUTEUR

Multinationale samenstelling van de moderne counterinsurgent

Actoren

Een volgend omgevingsverschil tussen de huidige en de dekolonisatieperiode is dat de onderlinge verhoudingen tussen en binnen de strijdende partijen zijn gewijzigd. Bovendien zijn er tegenwoordig meer externe actoren die het conflict beïnvloeden. In de klassieke counterinsurgencies strenden één of meerdere opstandige bewegingen gezamenlijk tegen de koloniale machthebbers. Bij de huidige insurgencies zijn er vaak meerdere onafhankelijke verzetsbewegingen, die het zowel tegen elkaar als

tegen de counterinsurgent opnemen. Bovendien is een gevestigde orde tegenwoordig niet altijd aanwezig. Dat maakt de insurgency – en dus ook de counterinsurgency – onoverzichtelijker en onvoorspelbaarder dan tijdens de dekolonisatieoorlogen.

De organisatie van de counterinsurgent is ook veranderd. Een regering die haar gezag wil herstellen of vestigen kan rekenen op veel meer internationale steun dan voorheen. De belangen van de ‘gesteunde’ regering kunnen echter afwijken van de ‘steunende’ bondgenoten. Vanwege de multinationale samenstelling van de counterinsurgent is het bovendien lastiger de campagne geïntegreerd en gecoördineerd uit te voeren. Landen willen – ook al zetten ze hun troepen in coalitieverband in – tot op zekere hoogte zelf bepalen hoe hun eenheden optreden. Bovendien beschikt ieder troepenleverend land over zijn eigen organisatie, materieel en doctrine, terwijl tot op de laagste niveaus *combined* wordt opgetreden. Smith beschrijft de problemen die hierbij kunnen ontstaan voor het militaire vermogen van een troepenmacht als volgt: ‘*If the contingents are of battalion strength, and they are found from three nations, the force commander must manoeuvre and fight his force as three separate battalion engagements instead of fighting them as a brigade*’.³⁴

Verder wordt de strijd tegenwoordig door veel meer externe actoren beïnvloed.³⁵ Onder meer internationale en non-gouvernementele organisaties, de media, religieuze leiders en criminele groeperingen zijn belangrijke actoren. Omdat ze allemaal hun eigen doelen nastreven, kunnen hun belangen met elkaar en met de belangen van de counterinsurgent conflicteren. Daarnaast bemoeilijken ze de eenheid van inspanning tussen alle civiele en militaire componenten van de campagne.

Actie en reactie

In de dekolonisatieperiode werd de gewapende strijd tussen insurgent en counterinsurgent meestal begonnen door de opstandelingen, want voor hun streven naar onafhankelijkheid moest het koloniale bestuur omver worden geworpen. De kolonisator was de reagerende

33 R.R. Tomes, ‘Relearning Counterinsurgency Warfare’ in: *Parameters* (2004) (Spring) 24; Smith, *The Utility of Force*, 413; Kilcullen, *The Accidental Guerrilla*, 32. Voor Britse operationele ervaringen in Afghanistan zie: P. Bishop, *Ground Truth* (Londen, HarperPress, 2009) 248.

34 Smith, *The Utility of Force*, 27.

35 Hoffman, ‘Neo-Classical Counterinsurgency?’, 74.

partij, want hij wilde zijn gezag behouden of herstellen en de opstandelingen uitschakelen. Tegenwoordig is deze volgorde niet meer vanzelfsprekend, want het conflict wordt niet meer per definitie door opstandelingen geïnitieerd.³⁶ De activiteiten van opstandelingen in Irak bijvoorbeeld waren in veel gevallen slechts een reactie op de westerse operaties.³⁷ Verder zijn opstandelingen er niet altijd meer op uit het landsbestuur over te nemen of een onafhankelijke staat op te richten.³⁸ Dat betekent dat ze niet automatisch in een geïsoleerde positie terechtkomen wanneer de lokale bevolking hun motief niet steunt. Politieke steun van de lokale bevolking is voor de strategie van opstandelingen dus niet altijd meer een vereiste. Zo hebben bepaalde groeperingen in Irak en Afghanistan bijvoorbeeld slechts het doel het overheidsgezag te ondermijnen, het overheidsapparaat te verlammen, het land te verdelen, economisch gewin te realiseren of de buitenlandse coalitietroepen te verjagen.

Omdat opstandelingen politieke, logistieke en financiële steun tegenwoordig wereldwijd kunnen betrekken, zijn ze niet meer primair afhankelijk van de plaatselijke bevolking. Soms wordt de lokale bevolking slechts geïntimideerd om geen partij te kiezen in het conflict, of ze wordt helemaal genegeerd.³⁹ Ten slotte komt het tegenwoordig vaker voor dat juist de counterinsurgent een einde probeert te maken aan de bestaande machtsverhoudingen, terwijl opstandelingen die juist willen behouden. De machtsstructuur van een opstandige beweging is in dat geval ouder dan de regering tegen wie ze strijdt. Dat is onder meer het geval in tribale of religieuze samenlevingen, waar de traditionele machtsverhoudingen conflicteren met het idee van een landelijke, op democratische wijze tot stand gekomen regering. Van een herstel van het overheidsgezag, zoals de basisprincipes van klassieke counterinsurgency impliceren, is dan geen sprake omdat het nooit heeft bestaan, terwijl invoer ervan tot weerstand zal leiden. Tijdens het besluitvormingsproces over de beëindiging van de militaire aanwezigheid in Afghanistan constateerde het Sovjet-Politbureau in mei 1987 bijvoorbeeld dat bij de Afghanen geen *sense of homeland* bestond. Ze vroegen

zich dan ook af: *'how could you have a policy of national reconciliation [in Afghanistan] without a nation?'*⁴⁰

Globalisering en internationalisatie

De effecten van globalisering en internationalisatie vormen een volgend verschil tussen de huidige tijd en de dekolonisatieperiode.⁴¹ Door gebruik te maken van wereldwijde communicatiemogelijkheden, internationale geldstromen en virtuele schuilplaatsen op internet beschikken opstandelingen over onbegrensde mogelijkheden om hun motief en propaganda te verspreiden, externe steun te ontvangen en

Insurgents kunnen wereldwijd financiële en politieke steun verwerven en zijn daarvoor niet meer primair afhankelijk van de lokale bevolking

operaties voor te bereiden. De Amerikaanse historicus Thomas Mockaitis constateert dat *'previously insurgents operated in a local arena; now they act on a global stage'*.⁴² Hierdoor is de counterinsurgent gedwongen ook wereldwijd op te treden, zodat de counterinsurgency een internationale operatie wordt.

Het gebruik van de virtuele dimensie door opstandelingen levert vanuit het perspectief van de basisprincipes van klassieke counterinsurgency een aantal problemen op. Opstandelingen zijn in hun virtuele schuilplaats vrijwel niet te isoleren of uit te schakelen. Bovendien is het basisprincipe dat uitgaat van vestiging en methodologische uitbreiding van de overheidscontrole in een virtueel gebied onmogelijk. Met moderne communicatiemiddelen kunnen plaatselijke incidenten snel wereldwijd worden verspreid. Daarom moet in de huidige tijd nog meer rekening worden gehouden met de

36 Kilcullen, 'Counter-Insurgency Redux', 112-113, 115.

37 Zie: Kilcullen, *The Accidental Guerrilla*, 39-40.

38 Kilcullen, 'Counter-Insurgency Redux', 115.

39 Hoffman, 'Neo-Classical Counterinsurgency?', 81.

40 S. Coll, *Ghost Wars* (Londen, Penguin Books, 2004) 167.

41 Kilcullen, 'Counter-Insurgency Redux', 113-114, 117-118.

42 Geciteerd in: *Army Doctrine Publication, Countering Insurgency*, CS 4-1.

publieke opinie dan in de dekolonisatieperiode. Bovendien zijn politieke en militaire beleidsmakers in staat de counterinsurgency vrijwel *real-time* te monitoren en te beïnvloeden. Gebeurtenissen op het laagste niveau kunnen daarom gevolgen hebben voor het strategische niveau.⁴³

Strijdtoneel

Het zwaartepunt van de strijd tussen insurgent en counterinsurgent is verschoven van dunbevolkte naar dichtbevolkte gebieden en het zojuist beschreven wereldwijde virtuele domein. Vroeger verbleven opstandelingen vooral op het platteland en/of in onbewoonde gebieden, omdat ze zich daar gemakkelijker konden verbergen. Vooral door militair-technologische ontwikkelingen zijn westerse strijdkrachten tegenwoordig veel beter in staat opstandelingen daar op te sporen. Opgaan onder de bevolking is voor opstandelingen in het algemeen dan ook veiliger dan geconcentreerd verblijven in een afgelegen gebied.⁴⁴ Verder beschikken opstandelingen in de bewoonde gebieden over betere toegang tot de infrastructuur die ze nodig hebben voor hun operaties, maar is er ook voldoende doelaanbod voor offensieve acties. Het gevolg is dat tijdens geweldscontacten vaak lokale bevolking in de buurt is, zodat de kans op burgerslachtoffers en *collateral damage* groot is.

Een aantal basisprincipes van klassieke counterinsurgency is minder goed toepasbaar in dichtbevolkte gebieden. Omdat opstandelingen zich daar gemakkelijk kunnen verbergen, zijn ze minder eenvoudig te isoleren of uit te schakelen. Bovendien stelt de beschikbaarheid van internet, mobiele telefonie en televisie opstandelingen in staat hun operaties te coördineren.⁴⁵ Verder zijn politieke, economische, psychologische, juridische en militaire maatregelen in dichtbevolkte gebieden minder effectief toe-

FOTO: ANDO, G. VAN ES

pasbaar.⁴⁶ Ten slotte is in steden veel media aanwezig, zodat de bevolking moeilijk te isoleren is van de psychologische operaties van de opstandelingen.⁴⁷

Veranderingen bij de opstandelingen

Een volgend omgevingsverschil is dat de aard, strategie, structuur en middelen van de opstandelingen zijn veranderd.⁴⁸ Zojuist is al besproken dat bij de moderne counterinsurgencies meestal geen sprake is van eensgezinde opstandelingen, maar dat ze uit een verzameling van verzetsbewegingen bestaan die allemaal hun eigen – soms conflicterende – doelen nastreven.⁴⁹ Opstandelingen strijden tegenwoordig niet altijd vanuit een nationalistische of politieke ideologie. Hoffman constateert dat religieuze invloeden *'will increasingly impact and perhaps instigate irregular conflict in the twenty-first century'*.⁵⁰ Terwijl een generatie geleden geen enkele van de elf grootste mondiale terroristische organisaties religieus georiënteerd was, stond in 2004 al bijna de helft van de wereldwijd geïdentificeerde terroristische

43 Kilcullen, 'Counter-Insurgency Redux', 117; P.B.M.J. Pijpers, 'Een nieuwe generatie oorlogvoering. Counter-insurgency als anti-these' in: *Militaire Spectator* 178 (2009) (12) 687-688.

44 Kilcullen, 'Counter-Insurgency Redux', 120.

45 Ibidem.

46 Hoffman, 'Neo-Classical Counterinsurgency?', 76.

47 Kilcullen, 'Counter-Insurgency Redux', 120.

48 Hoffman, 'Neo-Classical Counterinsurgency?', 75.

49 Kilcullen, 'Counter-Insurgency Redux', 116.

50 Hoffman, 'Neo-Classical Counterinsurgency?', 77.

Combined counterinsurgency tot op het laagste niveau

lokale bevolking essentieel voor alle betrokken partijen. Algemene steun en draagvlak van de lokale bevolking is voor de strategie van opstandelingen echter niet altijd meer een vereiste. Dat geldt ook voor bevoorrading, rekrutering en financiering. De meeste logistieke en financiële middelen zijn niet afkomstig van de lokale bevolking, maar worden extern aangeleverd of verworven uit criminele activiteiten, terwijl nieuwe strijders wereldwijd worden gerekruteerd.⁵⁵ In sommige gevallen is de economische relatie juist omgekeerd en is de bevolking afhankelijk van de opstandelingen.⁵⁶ Dat is bijvoorbeeld het geval in Afghanistan, waar papaververkoop aan opstandige groeperingen de belangrijkste inkomstenbron van de plattelandsbevolking is. De omgekeerde economische relatie tussen opstandelingen en lokale bevolking kan tot gevolg hebben dat het scheiden van beide groepen tot een omgekeerd effect leidt dan de basisprincipes van klassieke counterinsurgency bedoelen, namelijk dat juist de bevolking in haar welvaart wordt getroffen wanneer de counterinsurgent niet in staat is een aanvaardbaar alternatief te bieden.

Koloniale kennis en ervaring

Tijdens de klassieke counterinsurgencies waren koloniale bestuursstructuren en strijdkrachten verantwoordelijk voor *'the campaign strategy, provided the political insight, restored the necessary civil services, the police, the intelligence structures and understood the intuitions of the local population'*, aldus Mackinlay.⁵⁷ Tegenwoordig is de counterinsurgent voor de uitvoering van counterinsurgency maatregelen voor een belangrijk deel aangewezen op de plaatselijke autoriteiten, maar de aanwezigheid en een goed functioneren ervan zijn geen vanzelfsprekendheid. Bovendien is niet altijd gegarandeerd

groeperingen als religieus te boek.⁵¹ De strategie van religieus georiënteerde groeperingen is niet gericht op het voorzien in materiële behoeften of het behalen van tastbare politieke doelen, zoals meestal het geval was met opstandelingen tijdens de dekolonisatieoorlogen. Dat maakt het voor de counterinsurgent lastig bij religieuze opstandelingen aangrijpingspunten te identificeren en hun motief te neutraliseren. Bovendien leiden religieuze invloeden tot *'lowering inhibitions and reducing moral barriers to violence, including suicide attacks'*, die resulteren in *'more frequent attacks, extended campaigns, and greater casualties'*.⁵² Ten slotte zijn religieuze conflicten minder eenvoudig met een politiek compromis te beëindigen.⁵³ Daarom duren ze volgens Hoffman over het algemeen twee jaar langer dan een gemiddelde burgeroorlog of intrastatelijk conflict en genereren ze vier keer zoveel slachtoffers.⁵⁴

Bevolkingssteun

Volgens de basisprincipes van klassieke counterinsurgency is het winnen van steun van de

51 Hoffman, 'Neo-Classical Counterinsurgency?', 77-78.

52 Ibidem, 78.

53 Ibidem.

54 Ibidem.

55 Hoffman, 'Neo-Classical Counterinsurgency?', 77.

56 Kilcullen, 'Counter-Insurgency Redux', 119; Hoffman, 'Neo-Classical Counterinsurgency?', 77.

57 Mackinlay, 'Is UK Doctrine Relevant to Global Insurgency?', 35.

dat het lokale bestuur de counterinsurgency maatregelen ondersteunt. Dat heeft een aantal consequenties voor de toepassing van de basisprincipes van klassieke counterinsurgency. Om te beginnen heeft het Westen geen bestuursambtenaren, politieagenten en militairen meer die een jarenlange kennis en ervaring hebben met het bestrijden van inheemse opstanden. De afwezigheid van goed functionerend lokaal bestuur dat de counterinsurgency maatregelen ondersteunt maakt het bovendien lastiger deze maatregelen gecoördineerd uit te voeren. Thompson legt in zijn theorieën het zwaartepunt bij de civiele aspecten van counterinsurgency. Hij vindt dat een sterk en betrouwbaar bestuursapparaat essentieel is om counterinsurgency effectief te laten zijn en het land te stabiliseren.

Counterinsurgents hebben tegenwoordig minder kennis van de cultuur en het bestuur in het gebied waar ze optreden

Door het tekort aan civiele functionarissen zijn militairen gedwongen civiele en politionele taken uit te voeren.⁵⁸ Tijdens de dekolonisatieoorlogen was militair bestuur soms onvermijdelijk, maar tegenwoordig zijn politieke leiders nog huiveriger dan toen om militairen civiele verantwoordelijkheden te geven.⁵⁹ De rol van de strijdkrachten in de moderne counterinsurgencies is dus gecompliceerder en omvangrijker dan in de dekolonisatieperiode. Verder zijn troepen minder lang in het operatiegebied actief dan tijdens de dekolonisatieperiode.

Dat wordt onder meer veroorzaakt door de korte rotaties, maar ook doordat eenheden gedurende hun rotatieperiode nogal eens worden verplaatst.⁶⁰ Militairen die bekend zijn met de bevolking, cultuur en geografie van het gebied waarin ze optreden en daar voor langere tijd opereren, zijn echter onmisbaar voor een succesvolle counterinsurgency.⁶¹

Daarnaast beschikken de counterinsurgents, in vergelijking met de dekolonisatieperiode, tegenwoordig over minder kennis van de culturen, talen en bestuurlijke verhoudingen in het gebied waarin ze optreden.⁶² Dat is nadelig voor de inlichtingenoperatie, vooral voor het verwerven van human intelligence. Door het ontbreken van talenkennis is de moderne counterinsurgent afhankelijk van tolken, terwijl die schaars en niet altijd even betrouwbaar zijn. Afhankelijkheid van vertalers en tolken is dan ook een beperking in de moderne counterinsurgencies.⁶³ Minimale kennis van lokale culturen, talen en omstandigheden en de relatief korte uitzendduur heeft ook tot gevolg dat de counterinsurgent moeilijk kan onderkennen welke counterinsurgency maatregelen op welke wijze moeten worden uitgevoerd. De bataljonscommandant van het Britse 3 Para constateerde na inzet van zijn eenheid in Afghanistan in 2008: *'sometimes we try to see logic in a Western way and that's where we go wrong'*.⁶⁴ Bij het vaststellen van de behoeften van de lokale bevolking gaan westerlingen uit van westerse ideeën over democratie en materialisme. De basisprincipes van klassieke counterinsurgency zijn bovendien gebaseerd op communistische opstanden, terwijl de ideologie van hedendaagse opstandelingen vaak juist van religieuze aard is. Een *hearts and minds*-operatie gebaseerd op materiële behoeften zal in dat geval niet werken, want *'economic inducements and material gains will not overcome someone's faith of religious identity'*, zegt Hoffman.⁶⁵

Ten slotte heeft het ontbreken van koloniale legers tot gevolg dat westerse krijgsmachten in mindere mate eenheden hebben die gewend zijn op te treden onder extreme weers- en terreinomstandigheden. De pantserinfanteriebataljons van de Nederlandse landmacht

58 Kitzen, 'Westerse militaire cultuur en counter-insurgency', 131.

59 Overigens was het uitoefenen van civiele gezagtaken door militairen ook tijdens de koloniale periode noodzakelijk en gangbaar, en was militair bestuur tijdens de dekolonisatieoorlogen soms onvermijdelijk. Zie: Brocades Zaalberg, 'Hearts and minds of search and destroy?', 298.

60 Dimitriu en De Graaf, 'De Nederlandse COIN-aanpak', 626.

61 A.F. Krepinevich, *The Army and Vietnam* (Baltimore, The Johns Hopkins University Press, 1986) 205; Dimitriu en De Graaf, 'De Nederlandse COIN-aanpak', 626.

62 Brocades Zaalberg, 'Hearts and minds of search and destroy?', 298.

63 B. Wielders, *The need to know: Intelligence in counter-insurgency operations*. Masterscriptie Universiteit van Amsterdam (Amsterdam, 2008) 60.

64 Geciteerd in: Bishop, *Ground Truth*, 293.

65 Hoffman, 'Neo-Classical Counterinsurgency?', 78.

FOTO AVDD, G. VAN ES

Opstandelingen scheiden van de bevolking, maar hoe?

hebben in de voorbereidingsperiode op uitzendingen naar Uruzgan bijvoorbeeld niet onder dezelfde weers- en terreinomstandigheden geoefend als waarmee ze in Uruzgan werden geconfronteerd. Ook intensief getrainde eenheden als het Britse 3 Para hadden veel moeite zich – mede door de relatief grote hoeveelheid uitrusting van iedere militair – aan te passen aan de hoge temperaturen en zware terreinomstandigheden in de Afghaanse provincie Helmand.⁶⁶ De conclusie is dan ook dat het militaire vermogen van de meeste westerse militaire eenheden afneemt wanneer ze onder extreme weers- en terreinomstandigheden worden ingezet.

Rol van de media

Sinds de dekolonisatieoorlogen is de rol van de media in het dagelijkse leven aanzienlijk toegenomen. In de dekolonisatieperiode was toegang tot de media relatief gemakkelijk door de overheid te controleren, want het aantal aanbieders en ontvangers was beperkt. Tegenwoordig is het relatief eenvoudig om via internet ongestoord en ongecontroleerd boodschappen te verspreiden.⁶⁷ Daarmee zijn de media voor zowel opstandelingen als de counterinsurgent een belangrijk inzetmiddel om de perceptie van de (wereld)bevolking te beïnvloeden.⁶⁸ Een ander gevolg van intensieve mediabericht-

geving is dat de counterinsurgency wereldwijd nauwlettend wordt gevolgd, bekritiseerd en gecontroleerd. De beeldvorming die door journalistieke berichtgeving ontstaat, kan dan ook gevolgen hebben voor het internationale politiek-maatschappelijke draagvlak voor een missie. Steun van de internationale media is essentieel om dit draagvlak te behouden.⁶⁹ Ten slotte maakt het gefragmenteerde media-aanbod het de counterinsurgent onmogelijk met een eenduidige boodschap meerdere doelgroepen te bereiken. Dat compliceert de uitvoering van psychologische operaties.

Terwijl Galula meent dat counterinsurgency 80 procent politiek en 20 procent militair is,⁷⁰ constateert Kilcullen dat door de omvangrijke media-aandacht en propaganda-exploitatie een moderne counterinsurgency honderd procent politiek is.⁷¹ Voor counterinsurgency maatreg-

66 Zie: S. Tootal, *Danger Close* (Londen, John Murray, 2009). Hetzelfde gold voor de Nederlandse militairen in Uruzgan. Zie: J.R. Swillens, 'Comprehensive Approach: de praktijk' in: *Militaire Spectator* 178 (2009) (11) 589. Zie ook de Britse documentaireseries 'Ross Kemp in Afghanistan' (*Sky One*, 2008) en 'Ross Kemp: Return to Afghanistan' (*Sky One*, 2009).

67 Brocades Zaalberg, 'Hearts and minds of search and destroy?', 298-299; Kilcullen, *The Accidental Guerrilla*, 10-11.

68 Zie: M.L. de Boer, 'Van Tet tot Kunduz' in: *Militaire Spectator* 180 (2011) (7/8) 300-307.

69 P.B. Soldaat e.a., 'Observaties rond operaties in Afghanistan (I)' in: *Militaire Spectator* 178 (2009) (5) 259.

70 Geciteerd in: Kilcullen, 'Counter-Insurgency Redux', 123.

71 Ibidem.

len geldt dus dat het politieke effect het belangrijkste is. Dat heeft gevolgen voor het toepassen van de basisprincipes van klassieke counterinsurgency. De counterinsurgent moet zich voortdurend realiseren wat de politieke gevolgen zijn van zijn handelen. Daarom beschikt de moderne counterinsurgent over minder mogelijkheden om operaties uit te voeren. Westerse strijdkrachten doen er in Afghanistan alles aan om burgerslachtoffers en collateral damage te voorkomen, onder meer door het eigen optreden aan strenge *rules of engagement* (ROE's) te onderwerpen. De ROE's beperken echter het eigen optreden, vooral bij het offensief aangrijpen van opstandelingen.

In vergelijking met de dekolonisatieoorlogen beschikt een counterinsurgent ten slotte over minder mogelijkheden om de bevolking te isoleren van de opstandelingen. De methoden die de Britten hanteerden tijdens hun campagnes in Maleisië en Kenia, zoals hervestiging in nieuwe dorpen of opsluiting in detentiekampen, zijn tegenwoordig niet meer toepasbaar.⁷² Een dergelijke benadering is vanwege politieke bezwaren en media-aandacht ontoelaatbaar, terwijl de lokale bevolking als reactie op de repressie volledig achter de opstandelingen zal gaan staan.⁷³

Conclusie

Kitson schreef in 1977 al dat *'the methods of co-ordinating political, economic and security measures which were so effective in Kenya and Malaya would be quite impracticable in the modern world'*.⁷⁴ Ruim dertig jaar later blijkt dat zijn woorden niet aan waarde hebben verloren. Talloze omgevingsverschillen zijn de oorzaak dat de moderne counterinsurgencies (nog) gecompliceerder zijn dan tijdens de dekolonisatieperiode. De basisprincipes van klassieke counterinsurgency kunnen daarom niet

worden toegepast in de moderne counterinsurgencies zonder ze aan te passen aan de omgevingsfactoren van de moderne tijd. Daar is niets nieuws aan, want een dergelijke ontwikkeling heeft ook in de periode van globaal 1900 tot 1960 plaatsgevonden. Talloze principes van koloniale oorlogvoering zijn in deze periode verder ontwikkeld en aangepast aan de omstandigheden van de tijd.⁷⁵ Het is noodzakelijk dat het moderne westerse militaire denken deze denkslag gaat maken voor de basisprincipes van klassieke counterinsurgency. Daarvoor kan de westerse koloniale geschiedenis naar mijn mening opnieuw belangrijke lessen en aanknopingspunten bieden.

Hoe nu verder: neo-colonial counterinsurgency?

In de moderne counterinsurgencies zijn diverse conceptuele overeenkomsten te herkennen met koloniale oorlogvoering. Anders dan de 'klassiekers' herkenden koloniale theoretici als Callwell en Gwynn meerdere motieven voor een opstand, maar ze brachten ook een categorisering aan in de aard van het verzet waarmee het Britse koloniale bestuur werd geconfronteerd. Volgens Callwell kunnen small wars in drie klassen worden verdeeld en hij deelde potentiële tegenstanders van het koloniale bestuur in zes categorieën in.⁷⁶ Ook Gwynn identificeerde drie *main classes of disorder* voor een koloniale overheid.⁷⁷ Het uitgangspunt van de koloniale theoretici om niet alle inzetopties en tegenstanders over één kam te scheren, komt tegemoet aan de moderne counterinsurgencies. Hierin worden westerse strijdkrachten ook geconfronteerd met meerdere groepen opstandelingen met uiteenlopende belangen, verschillende doelen en hun eigen wijze van optreden.

Thompson, Kitson en Galula hebben in de jaren vijftig en zestig de basis gelegd voor het huidige westerse denken over counterinsurgency.⁷⁸ Het is de hoogste tijd dat deze zienswijze wordt uitgebreid naar theoretici uit de westerse koloniale geschiedenis. Durven de westerse doctrineontwikkelaars de stap te maken van neoklassieke naar 'neokoloniale' (*neo-colonial*) counterinsurgency? ■

72 Brocades Zaalberg, 'Hearts and minds of search and destroy?', 298.

73 Soldaat e.a., 'Observaties rond operaties in Afghanistan (I)', 253.

74 F. Kitson, *Bunch of Five* (Londen, Faber & Faber, 1977) 285.

75 Zie: Beckett, 'Forward to the Past', 144-154.

76 C.E. Callwell, *Small Wars. Their Principles and Practice* (Lincoln en Londen, University of Nebraska Press, 1996) 25; Beckett, *Modern Insurgencies and Counter-Insurgencies*, 12.

77 C.W. Gwynn, *Imperial Policing* (Londen, Macmillan and Co, 1934) 10-11.

78 Marston en Malkasian, *Counterinsurgency in Modern Warfare*, 13-15.